

Motion till riksdagen 2017/18:4134

av Jessica Polfjärd m.fl. (M, C, L, KD)

med anledning av prop. 2017/18:214 Ett entreprenörsansvar för lönefordringar i bygg- och anläggningsbranschen

---

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2017/18:214 Ett entreprenörsansvar för lönefordringar i bygg- och anläggningsbranschen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om ett entreprenörsansvar i ett led för utstationerade arbetstagare i enlighet med vad som utvecklas i motionen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen beslutar att den nya lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2019.

Motivering

Vi delar regeringens analys att det finns problem med osund konkurrens inom byggsektorn. Seriösa företag ska inte kunna konkurreras ut av företag som bryter mot lagar och regler. Det är bl.a. mot den bakgrunden som alliansregeringen drev igenom ett ROT-avdrag, omvänd skattskyldighet för mervärdesskatt och regler om personalliggare i byggbranschen. Det är emellertid viktigt att nya åtgärder möter ett verkligt behov, i synnerhet om förslaget också riskerar att medföra negativa konsekvenser.

När det gäller det specifika problem som ett entreprenörsansvar är tänkt att lösa, att skydda arbetstagare som inte får betalt för ett utfört arbete, finns redan i dag flera olika verktyg. Det finns t.ex. system för indrivning av fordringar och möjlighet att få en dom på betalningsskyldighet. En arbetstagare kan också ansöka om att arbetsgivaren ska försättas i konkurs. I en konkurs har arbetstagaren förmånsrätt till betalning av vissa lönekrav framför de flesta övriga fordringsägarna. En arbetstagare kan även ha rätt till lönegaranti enligt lönegarantilagen. Det finns vidare bestämmelser om skydd för arbetstagares lön i entreprenadsituationer i svenska kollektivavtal, t.ex. i byggavtalet, entreprenadmaskinavtalet och plåt- och ventilationsavtalet. Avtalslösningen i

byggavtalet innebär att en arbetstagare som inte får ut lön från en underentreprenör i kedjan ytterst har möjlighet att få ersättning från en fond som inrättats av Sveriges Byggindustrier.

När det gäller omfattningen av problemet med obetalda lönefordringar finns inga uppgifter om att det skulle vara vanligt förekommande. Det påpekas också av remissinstanserna. Enligt Sveriges Byggindustrier finns det inte ett enda konkret exempel på en sådan obetald lönefordran. Tillväxtverket anser också att det är oklart hur stora problemen med löneutbetalningar är och om befintliga möjligheter till skydd för arbetstagares löneanspråk är otillräckliga. Även regeringen framhåller att den verkliga omfattningen av problemet är okänd. Vi anser därför att det är omotiverat att införa en så pass långtgående förändring som ett entreprenörsansvar innebär.

Flera remissinstanser framhåller att regeringens förslag i nuvarande utformning skulle få negativa effekter. Bland annat kan det innebära svårigheter för mindre och nya företag att få uppdrag, då en uppdragsgivare väljer bort företag som denne inte känner till för att undvika risker. Även specialiserade företag skulle få det svårare. Regeringens förslag skulle också kunna innebära att betalningar till underentreprenörer skjuts fram tills det är klarlagt att entreprenören inte drabbas av några krav från underentreprenörens anställda. Längre betalningstider riskerar att skapa likviditetsproblem hos underentreprenörerna. Enligt Golvbranschen kan ett entreprenörsansvar innebära mer komplicerade upphandlingar där högre krav ställs på de företag som ska anlitas, något som typiskt sett drabbar små och medelstora företag hårdast. Förslaget innebär också att seriösa företag missgynnas, medan oseriösa gynnas. Det skapar inte incitament att göra rätt för sig.

Tillämpningsdirektivet innebär att medlemsländerna måste införa ett entreprenörsansvar i ett led i byggsektorn för utstationerade arbetstagares minimilön. Det förslag regeringen lägger fram omfattar flera led, samtliga arbetstagare i byggsektorn och gäller hela lönefordran. Enligt direktivet får medlemsstaterna också föreskriva att en entreprenör som vidtagit rimliga kontrollåtgärder inte ska hållas ansvarig. Det finns också en möjlighet att i stället för ett entreprenörsansvar vidta andra lämpliga åtgärder som i ett direkt underentreprenörsförhållande möjliggör effektiva och proportionella sanktioner mot entreprenören i syfte att komma till rätta med bedrägerier och missbruk i situationer där det är svårt för arbetstagarna att hävda sina rättigheter. Dessa möjligheter har regeringen inte utnyttjat. Regeringens förslag innebär en kraftig överimplementering av direktivet. Inte heller det tillkännagivande från riksdagen som regeringen hänvisar till som grund för förslaget sträcker sig lika långt då det endast avser utstationerade arbetstagare. Det är särskilt anmärkningsvärt mot bakgrund av att konkreta problem inte kunnat påvisas.

Vi anser att de utredningar som legat till grund för förslaget inte på allvar undersökt alternativa möjligheter för att skydda arbetstagare som inte får sin lön utbetald. Remissinstanserna påpekar också att det skulle kunna finnas mindre ingripande lösningar. Bland annat föreslår Advokatsamfundet särskilda krav på kontroller av underentreprenörer, och andra remissinstanser föreslår någon form av försäkringslösning.

Det entreprenörsansvar som regeringen föreslår är primärt och strikt. Att det är primärt innebär att en arbetstagare kan vända sig direkt till underentreprenören utan att vidta åtgärder mot sin arbetsgivare. Vi anser att det är rimligt att kräva att arbetstagaren först framställer någon form av krav eller försöker få ersättning på något sätt från sin arbetsgivare innan ett entreprenörsansvar inträder. Att entreprenörsansvaret är strikt

innebär att en uppdragsgivare inte kan undgå ansvar genom att vidta rimliga kontrollåtgärder, vilket är fullt möjligt enligt direktivet. En sådan möjlighet skulle innebära ett tydligt incitament för uppdragsgivare att faktiskt utföra kontroller inför anlitaandet av en underentreprenör. Sådana möjligheter finns dessutom i det entreprenörsansvar som finns i lagen om rätt till lön och annan ersättning för arbete utfört av en utlänning som inte har rätt att vistas i Sverige. Det vore därför följdriktigt att införa en sådan möjlighet även i detta fall.

Ytterligare en problematisk aspekt med förslaget är att det riskerar att göra befintliga kollektivavtal ogiltiga. Enligt Svenskt Näringsliv och Sveriges Byggindustrier går lagförslaget långt utöver det skydd som parterna i byggavtalet, Sveriges Byggindustrier och Byggnads enats om. Eftersom lagen endast är semidispositiv om kollektivavtalet innebär ett skydd för arbetstagaren som är likvärdigt med skyddet i lagen riskerar de befintliga kollektivavtalen att bli obsoleta. Vi menar att det är ett ingrepp i parternas autonomi och den svenska modellen. Regeringen bör säkerställa att kollektivavtal som ger ett skydd i nivå med vad tillämpningsdirektivet föreskriver gäller.

Sist men inte minst är tiden för ikraftträdande, den 1 augusti, mycket kort. Det ger inte branschen nödvändig tid för omställning, t.ex. för att kunna ändra i de standardavtal som finns på området eller genomföra ändringar i kollektivavtal vid behov. Vi föreslår därför att ikraftträdandet flyttas fram till den 1 januari 2019.

Sammanfattningsvis anser vi att det finns flera problem med förslaget. Vi yrkar därför avslag på propositionen i sin helhet. Vi vill att regeringen ska återkomma med ett förslag som innebär att Sverige genomför direktivet utan överimplementering: ett entreprenörsansvar i ett led för utstationerade arbetstagare där en uppdragsgivare som vidtar rimliga kontrollåtgärder inte ska hållas ansvarig. Därtill bör arbetstagaren ha vänt sig till sin arbetsgivare för att försöka få ut lönen innan ett entreprenörsansvar kan inträda. Regeringen måste också säkerställa att kollektivavtalslösningar som finns för att skydda arbetstagare i en situation då lön inte betalas ut fortsatt gäller om direktivets skyddsnivå upprätthålls.

Jessica Polfjärd (M)

Annika Qarlsson (C)

Erik Slottner (KD)

Said Abdu (L)